

„samorządności należy uczyć się tak, jak matematyki lub innego przedmiotu” A. Ferriere

Materiały merytoryczne poszerzające i pogłębiające wiedzę uczestników seminarium w zakresie rozwijania kompetencji oraz zdolności społecznych, liderek i wolontariatu.

Szanowny Uczestniku

Mam nadzieję, że seminarium przyczyniło się do poszerzenia Twojej wiedzy, pozwoliło nabyć niezbędne umiejętności oraz zachęciło do dalszego działania na szkolnej niwie samorządowej.

Bo istota demokracji polega na aktywności i samorządnym działaniu a także przyjęciu założenia, że każdy człowiek potrafi sam określić, co jest dla niego najlepsze. I, że należy się tego uczyć w już w młodości.

SZKOLNA DEMOKRACJA, CZYLI O SAMORZĄDZIE UCZNIOWSKIM SŁÓW KILKA

Szkoła odgrywa ważną rolę w Twoim życiu nie tylko dlatego, że pokonujesz kolejne etapy swej edukacji i kształtujesz swoją przyszłość zawodową ale także dlatego, że może ona stanowić niezwykle ważną rolę w przygotowaniu Cię do aktywnego uczestnictwa w dojrzałym, obywatelskim społeczeństwie. Stanie się tak wówczas gdy zechcesz się zaangażować aktywnie już w życie szkolne. Ponieważ, aby mieć wpływ na różne sprawy które dzieją się wokół i nas dotyczą, trzeba się w ich realizację zaangażować.

I czynić to jak najwcześniej i z głową” czyli świadomie, z przekonaniem i skutecznie.

Tak więc realizując się w samorządzie uczniowskim i uczestnicząc aktywnie w innych szkolnych organach demokratycznych jak np. Rada Szkoły, możesz osiągnąć wiedzę i umiejętności, które pozwolą Ci w przyszłości uczestniczyć w pełni świadomie i w takim stopniu w jakim zechcesz w życiu społecznym. Zrozumiesz także mechanizmy które tym życiem kierują i będziesz mieć na nie wpływ w stopniu jaki sobie zaplanujesz.

Być może poczujesz także, że dobrze jest mieć wpływ na sprawy, które Cię dotyczą oraz, że dobrze jest pomagać innym.

Najnowsze badania dowodzą, że tylko bardzo niewielki odsetek młodych ludzi, uczniów uczestniczy w różnych formach związanych z aktywnością obywatelską, niechętnie angażuje się także w wolontariat czy też działania różnorodnych organizacji młodzieżowych. Badania świadczą też o tym, że stopniowo zanikają różnorodne aktywności uczniowskie. O ile całkiem dobrze jest w szkole podstawowej, czasem nieźle w gimnazjum, to w zasadzie zanikają one zupełnie w szkole ponadgimnazjalnej. Tam przeważa model organizatora imprez szkolnych, akcyjność i kalendarz uroczystości, które trzeba zrealizować. A to stanowczo zbyt mało by mówić o kształtowaniu aktywnej postawy młodego obywatela i współuczestnictwa w życiu szkoły. Nie jest to też dobry prognostyk na przyszłość, czyli nie przygotowuje do świadomego i aktywnego uczestnictwa w dorosłym życiu.

Należy więc to zmienić i uczestnictwo w Sejmie dzieci i Młodzieży ułatwia te zmiany.

Poniższe materiały mają służyć Ci pomocą w pracy w samorządzie klasowym czy szkolnym oraz na niwie różnorodnych organizacji. Mają charakter merytoryczny i praktyczny. Mają na celu podniesienie Twoich kompetencji. Dzięki nim uporządkujesz swoją wiedzę i nauczysz się zarówno współpracy z innymi ludźmi jak i umiejętności podejmowania decyzji, nowych przedsięwzięć, zarządzania nimi oraz satysfakcji z dobrej ich realizacji.

Proponuję Ci kurs samorządności uczniowskiej w 4 modułach:

- I. Kompetencje osobiste w zakresie umiejętności obywatelskich i liderekich.
- II. Zapoznanie z definicjami związanymi z problematyką szkolnej demokracji jak i metod, które ułatwią Ci działania
- III. Przykłady dobrych praktyk oraz inicjatyw lokalnych i ponadlokalnych.
- IV. Projektowanie działań promujących/rozwijających postawę obywatelską, jako przygotowanie do życia w społeczeństwie obywatelskim.

MODUŁ I

Kompetencje osobiste w zakresie umiejętności obywatelskich i liderekich.

Ważne jest by członek samorządu uczniowskiego charakteryzował się umiejętnościami, które umożliwią mu skuteczne działanie.

Zasady o których musisz zawsze pamiętać podczas pracy w zespole:

- 1) Samorządność to współzrządzenie, czyli udział w podejmowaniu decyzji powinien mieć każdy członek zespołu. Powinien też być on świadomy swoich uprawnień oraz mieć przekonanie, że to co się dzieje w zespole dzieje się za jego aprobatą, także z jego inicjatywy i w jego interesie.
- 2) Każdy w zespole ma przydzielone określone funkcje i pełni je jako reprezentant interesów całej grupy
- 3) Samorządność musi być w życiu zespołu codziennym sposobem załatwiania wszystkich spraw.
- 4) Samorząd musi działać na zasadzie autonomii, a jego decyzje muszą być wiążące dla wszystkich członków zespołu i nikt, z wyjątkiem zebrania ogółu, nie może ich zmienić lub odwołać.
- 5) Fundamentem działania jest zasada jawności funkcjonowania organów samorządu o to, że zarząd odpowiada przed całym zespołem, to znaczy że działalność organów samorządu musi być jawna a wybrany aktyw nie może działać dla siebie, izolować się.
- 6) Zarząd samorządu musi także pamiętać o tym by utrzymywać stały kontakt ze swoimi wyborcami.

Wystąpienia publiczne

Publiczne wystąpienie jest czasem porównywane do teatru – występujący to aktor a słuchacze są jego widownią. Wystąpienie musi przekonać słuchaczy i sprawić by poczuli się

z jednej strony ważni ale także by chcieli nas wesprzeć i zaangażować się w nasze przedsięwzięcie

Kilka rad o których warto pamiętać podczas wystąpienia:

1. Zawsze kilka razy przećwicz swoje wystąpienie. Lepiej też korzystać z notatek niż odczytywać przygotowany tekst.
2. Napisz tekst wystąpienia, naucz się go i streść w punktach. Potem zaglądaj do notatek ale jednocześnie utrzymuj kontakt wzrokowy z publicznością.
3. Nie „omiataj” wzrokiem sali, wybierz osobę lub małą grupkę i w jej kierunku kieruj wzrok. Zmieniaj osoby tak by utrzymać lepszy kontakt z audytorium i być bardziej sugestywnym.
4. Nie chowaj się za mównicą, od czasu do czasu zejź z podium. Bądź swobodny ale nie nadmiernie.
5. Swoboda dotyczy również gestykulacji – nie należy przesadzać gdyż może rozpraszać lub irytować słuchaczy: nie zakładaj rąk, nie trzymaj ich w kieszeni, nie wyginaj/wyłamuj palców. Możesz je trzymać na notatkach, podkreślając sobie ważniejsze punkty wypowiedzi.
6. Staraj się zmieniać strony tekstu niezauważalnie. Lepiej odkładać je na bok niż przewracać kartki na drugą stronę.
7. Zmieniaj tempo wypowiedzi i unikaj monotonnej intonacji. Kładź nacisk na ważne dla ciebie treści, zawieszaj głos. Podkreślaj wagę gestem czy mimiką.

Pamiętaj też, że mniej ważne jest to co chcesz powiedzieć, tylko o tym co ma zostać zapamiętane przez słuchaczy oraz o tym, że pierwsze 7 sekund kontaktu a więc i naszego wystąpienia, tworzy opinię na temat naszej osoby. Potem mija dużo czasu nim uda nam to wrażenie zmienić jeśli to pierwsze nie było korzystne.

„Początek to twoje pierwsze wrażenie. Koniec to twoja reputacja” - bo jak twierdzą znawcy, w każdym wystąpieniu publicznym kluczowe są dwa momenty: początek i zakończenie. Bez dobrego początku nikt tak naprawdę nie zacznie nas słuchać a bez efektownego zakończenia nikt nie będzie wiedział po co tak naprawdę nas słuchał.

Mów też pasją i zaangażowaniem ponieważ Twoje emocje udzielają się publiczności.

No i o tym, że ludzie muszą wiedzieć czego mówca od nich oczekuje.

Należy też słuchać z szacunkiem innych osób, bo tylko wówczas możemy również oczekiwać szacunku dla siebie.

I nie wolno tracić głowy gdy wydarzy się coś, czego nie zaplanowaliśmy bo przecież słuchacze nie wiedzą tak dokładnie, co chcieliśmy powiedzieć.

No więc ćwicz, ćwicz, ćwicz bo ćwiczenie czyni mistrza.

Inne istotne wskazówki, w których realizacji może pomóc pedagog szkolny.

Zaproponuj by zrealizował dla Twojej grupy cykl warsztatów:

- 1) zasady pracy w grupie - o porozumiewaniu się i nieporozumieniach,
- 2) komunikacja interpersonalna, współpraca
- 3) różne sposoby podejmowania decyzji,

- 4) planowanie przedsięwzięć i organizacja czasu,
- 5) rozwijanie własnych umiejętności przywódczych
- 6) poszukiwanie sojuszników
- 7) samorozwój: aktywność, kreatywność

Przywódtwo

Chcesz działać?! Musisz więc poszukać w sobie tych cech, które pozwolą Ci na realizację Twoich zamierzeń i planów. Rozpoznać swoje mocne strony i je wzmacniać.

Pamiętaj także, że każde działanie, by było skuteczne, wymaga lidera. Możesz nim się stać ponieważ oprócz naturalnych predyspozycji, które się posiada lub nie, można ćwiczyć swoje umiejętności leaderskie i podnosić kompetencje.

Przywódca to innymi słowy lider, czyli osoba, która jest w stanie zainteresować, zainspirować, pociągnąć za sobą i zachęcić do działania inne osoby

Osoba, która musi budzić zaufanie dzięki swej determinacji, cierpliwości, wrażliwości, wiedzy i wierze w sukces. Oraz dzięki swoim kompetencjom.

Psychologowie i naukowcy na podstawie badań doszli do wniosku, iż najważniejsze cechy dobrego przywódcy to są umiejętności nazywane **kompetencjami społecznymi** jak:

- umiejętność akceptowania ludzi takimi jacy są, empatia wobec nich, nieosądzanie, rozumienie innych i uważność na to co mówią
- umiejętność rozpoznawania stanu rzeczy, czyli tego co dzieje się w danej chwili, elastyczność i konstruktywne podejście
- umiejętność przechodzenia do porządku nad błędami z przeszłości – należy wyciągać z nich nauki a nie stale je roztrząsać
- umiejętność traktowania wszystkich z szacunkiem i tolerancją dla innych poglądów
- umiejętność ciągłego uczenia się, także na własnych błędach, elastyczność i stałe podnoszenie swoich kompetencji
- umiejętność obywatela się bez poklasku, skromność i świadomość, że na sukces pracuje zawsze wiele osób

Dlatego tak ważna jest umiejętność pracy w grupie i współpracy oraz jasny podział ról i zadań. Najlepiej dokonać tego podziału zgodnie z wypracowanym wspólnie konsensusem (czyli uzgodnieniem) a nie narzuconym w sposób arbitralny gdyż wówczas możesz spotkać się z oporem i niechęcią.

Pamiętaj też, że do skutecznego funkcjonowania grupy niezbędne jest spełnienie dwóch warunków:

- 1) działania grupy powinny być skoncentrowane na zadaniach, tak by osiągnąć założone, ustalone i uzgodnione cele
- 2) grupa musi być przekonana o tym, że zadanie, które ma wykonać i sposób jego realizacji ma sens
- 3) Twoją rolą, jeśli jesteś liderem, jest podtrzymywanie jej trwałości, czyli podejmowanie takie działań jak: negocjacje w kwestiach spornych, pośredniczenie w rozstrzyganiu sporów oraz wielka dbałość o to aby wszystkie osoby w grupie czuły się doceniane.

MODUŁ II

Zawiera definicje, dokumenty, ustawy, konwencje i prawa związane z problematyką szkolnej demokracji oraz proponuje metody, które ułatwią Twoje działania w szkole.

Poniższe dokumenty zawierają prawa i obowiązki uczniów:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej
- Konwencja o Prawach Dziecka - przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 20. XI. 1989 r. (Dz. U. 23. XII. 1991 r.)
- Europejska Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Wolności – Rzym 4.XI.1950 r. (Dz. U. 10 VII 1993 r.)
- Europejska Konwencja Praw Dziecka - sporządzona w dniu 25. I.1996 r.
- O Rzeczniku Praw Dziecka - ustawa z dnia 6. I. 2000 r.
- Ustawa o Systemie Oświaty z 1991 r.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu 7.IX. 2004 r. - w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu, 31.XII 2002 r. - w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu, 31. I. 2003 r. - w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu, 19. I. 2001 r. - w sprawie warunków i trybu udzielania zezwoleń na indywidualny program lub tok nauki oraz organizacji indywidualnego programu lub toku nauki.

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej, 15. I. 2001 r. - w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach.

W każdej szkole obowiązuje także wypracowany przez szkołę Statut Szkoły, który musi się do powyższych praw odnosić. Zgodnie z obowiązującym prawem możecie mieć wpływ na jego kształt o czym poniżej.

CO TO JEST SAMORZĄD UCZNIOWSKI

„Samorząd Uczniowski jest organizacją złożoną z ludzi, powołaną przez ludzi i dla ludzi, a uczniowie są ludźmi”

Jest to zrzeszenie wszystkich uczniów danej szkoły, które współorganizuje życie szkolne, inspiruje do działania uczniów, pomaga im w rozwiązywaniu różnorodnych problemów, reprezentuje interesy uczniów wobec nauczycieli, rodziców, dyrekcji i administracji oświatowej. Z tego wynika, że tylko uczniowie tworzą samorząd uczniowski i są to wszyscy uczniowie danej szkoły.

Poprzez swoją działalność i zaangażowanie samorząd może wywierać znaczący wpływ na życie szkoły i współdecydować o najważniejszych dla siebie sprawach.

SU jest organizacją demokratyczną a uczniowie w sposób nieskrępowany mogą wybierać swoich przedstawicieli.

Jest reprezentantem interesów ogółu uczniów i każdego indywidualnie.

Ponadto każdy uczeń ma prawo do realizacji swoich pomysłów a Samorząd jest po to, by umożliwić mu korzystanie z tego prawa.

Tak więc każdy uczeń ma szansę znalezienia swojego miejsca w szkole bo każdy uczeń ma prawo angażować się w prace samorządu – niezależnie od tego czy został wybrany do zarządu SU lub na gospodarza klasy czy też nie.

W szkole demokratycznej dyrekcja szkoły oraz Rada Pedagogiczna jak i każda szkolna organizacja czy koło współpracuje z samorządem i traktuje go po partnersku we wszystkich ważnych dla uczniów sprawach.

Cechy dobrego samorządu uczniowskiego:

- wybór reprezentacji dokonał się w demokratyczny sposób spośród ogółu uczniów na równych prawach
- reprezentuje wszystkich uczniów szkoły
- posiada zakres praw i obowiązków czyniący go rzeczywistym współgospodarzem szkoły i partnerem dla dorosłych pracowników
- członkowie mają poczucie bezpieczeństwa, które zapewni im skuteczne wywiązywania się ze swoich obowiązków
- samorząd jest spostrzegany przez dyrekcję szkoły, nauczycieli oraz rodziców jako partner a nie jak przeciwnik
- rozwiązuje realne problemy uczniów i podejmuje realne decyzje

6

- współdecyduje o sprawach szkoły uczestnicząc w tworzeniu i realizacji wszystkich programów pracy szkół (także Statutu Szkoły)

Ustawa o systemie oświaty mówi, że Samorząd jest jedynym reprezentantem ogółu uczniów, nakłada obowiązek wybierania przedstawicieli do Rady Szkoły co oznacza, że samorząd (wraz z przedstawicielami Rady Pedagogicznej i Rady Rodziców) może współdecydować o treści Statutu Szkoły.

Uczniowie wybierają swoich przedstawicieli do Samorządu Uczniowskiego w nieskrępowany sposób a wybory powinny być:

- 1) demokratyczne
- 2) powszechne
- 3) poprzedzone kampanią wyborczą

Prawa ucznia wynikające z dokumentów:

Wywodzące się z Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka i Konstytucji RP

- „Wszyscy ludzie rodzą się wolni i równi w swej godności i swych prawach. (art. 1 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka)
- „Przyrodzona i niezbywalna godność człowieka stanowi źródło wolności i praw człowieka i obywatela. Jest ona nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych” (art. 30 Konstytucji RP)
- „Wolność człowieka podlega ochronie prawnej. Każdy jest obowiązany szanować wolności i prawa innych. Nikogo nie wolno zmuszać do czynienia tego, czego prawo mu nie nakazuje” (art. 31 Konstytucji RP)
- „Wszyscy są wobec prawa równi. Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne. (art. 32 Konstytucji RP)
- „Nauczyciel w swoich działaniach dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych ma obowiązek kierowania się dobrem uczniów, troską o ich zdrowie, postawę moralną i obywatelską z poszanowaniem godności osobistej ucznia” (art. 4 ustawy o systemie oświaty)

Wywodzące się z Konwencji o Prawach Dziecka

- Każdy uczeń posiada prawo do znajomości swoich praw (art. 29 i 42)
- Każdy uczeń posiada prawo do dochodzenia swoich praw (art. 2 i 4)
- Każdy uczeń ma prawo do wypoczynku i czasu wolnego, uczestnictwa w zabawach i życiu kulturalnym (art. 31)
- Każdy uczeń ma prawo do ochrony przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie prywatne, rodzinne czy też korespondencję (art.16)
- Każdy uczeń ma prawo do swobodnego wyrażania własnych poglądów we wszystkich sprawach jego dotyczących (art. 12)
- Każdy uczeń ma prawo do swobody myśli, sumienia i wyznania (art.14)
- Każdy uczeń ma prawo dostępu do informacji z różnych źródeł (art. 13)
- Każdy uczeń ma prawo do swobodnego zrzeszania się (art.15)

Wywodzące się z Ustawy o systemie oświaty (art. 55 ust. 5 - wskazuje prawa, które nazywa prawami ucznia):

- prawo do zapoznawania się z programem nauczania, z jego treścią, celem i stawianymi wymaganiami (pkt 1)
- prawo do jawnej i umotywowanej oceny postępów w nauce i zachowaniu (pkt 2),
- prawo do organizacji życia szkolnego, umożliwiające zachowanie właściwych proporcji między wysiłkiem szkolnym a możliwością rozwijania i zaspokajania własnych zainteresowań (pkt 3),
- prawo organizowania działalności kulturalnej, oświatowej, sportowej oraz rozrywkowej zgodnie z własnymi potrzebami i możliwościami organizacyjnymi, w porozumieniu z dyrektorem (pkt 5),
- prawo ucznia do dostosowania treści, metod i organizacji nauczania do jego możliwości, (ust. 4),
- prawo uczniów niepełnosprawnych lub niedostosowanych społecznie do pobierania nauki we wszystkich typach szkół, zgodnie z indywidualnymi potrzebami i predyspozycjami (ust. 5),
- prawo uczniów szczególnie uzdolnionych do indywidualnych programów nauczania (ust. 6),
- prawo uczniów do bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki (ust. 10),
- prawo uczniów do opieki przyznawanej uczniom pozostającym w trudnej sytuacji materialnej i życiowej (ust. 12),
- prawo uczniów do zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych rozwijających ich zainteresowania i uzdolnienia (ust. 15).
- prawo uczniów do podtrzymywania tożsamości narodowej, etnicznej, językowej, religijnej (art.13),
- prawo ucznia do wniesienia odwołania do kuratora oświaty od decyzji dotyczącej skreślenia z listy uczniów (art.39).
- prawo wyborcze czynne i bierne w przypadku wyborów do rady szkoły (nie dotyczy uczniów szkół podstawowych i niektórych gimnazjów) (art.50, 51),
- prawo wyborcze czynne i bierne w przypadku wyborów do organów samorządu uczniowskiego (art.55),
- prawo ucznia do działania na terenie szkoły w stowarzyszeniach i organizacjach (poza partiami i organizacjami politycznymi) - zgodę na działanie tych organizacji w szkole wydaje dyrektor szkoły (art.56),

Szkolne instytucje demokratyczne, czyli podstawowe informacje o samorządzie uczniowskim, rzeczniku praw ucznia, radzie szkoły, radzie rodziców

Samorząd Uczniowski

Idea samorządności szkolnej polega na tym, że wszyscy członkowie są współodpowiedzialni za jej funkcjonowanie a samorząd uczniowski powinien być partnerem nauczycieli i rodziców .

Jednak tak nie zawsze jest, choć należy podkreślić, że rola i jakość funkcjonowania samorządów uczniowskich są różne w różnych szkołach.

A tak dla świadomości ale i ku przestrodze, literatura tematu (Z. B. Gaś) wyróżnia następujące typy samorządów:

- Samorząd reprezentacyjny – złożony zasadniczo z uczniów wzorowych w nauce i prezentujących zachowania konwencjonalne, będący swoistą wizytówką szkoły, współodpowiedzialny za organizowanie uroczystości i obrzędów szkolnych. Jest akceptowany przez grono pedagogiczne, ale nie cieszy się zaufaniem uczniów
- Samorząd konformistyczny – złożony z uczniów prezentujących zachowania konformistyczne i uległe wobec dorosłego personelu szkoły, pełniące role jednokierunkowe transmisyjne (od nauczyciela do uczniów) w przekazywaniu zaleceń i postanowień grona pedagogicznego. Nie cieszy się szacunkiem i zaufaniem żadnego ze środowisk szkolnych.
- Samorząd konfrontacyjny – złożony z uczniów reprezentujących opozycję szkolną (często grupy podkulturowe) prowadzący nieustanną walkę ze wszystkimi, co reprezentuje normy, zasady i zalecenia świata dorosłych. Otrzymuje wsparcie młodzieży, ale głównie na poziomie „drugiego życia”. Często jednak manipulowany przez różnorodne ośrodki władzy w szkole, a wśród rówieśników jest czynnikiem konfliktorodnym.
- Samorząd nieistniejący – złożony z uczniów „oddelegowanych” do samorządu, nie potrafiących powiedzieć „nie” ani rówieśnikom, ani nauczycielom, bez inicjatywy w działaniu, wycofujący się z życia szkoły, unikający ponoszenia jakiegokolwiek odpowiedzialności. W sytuacjach konfliktowych jest wygodny dla każdej strony, albowiem pełni wówczas rolę „kozła ofiarnego”.
- Samorząd rywalizacyjny – złożony z uczniów o skłonnościach przywódczych i do dominacji, skoncentrowany na rywalizacji z dorosłymi pracownikami szkoły. Jego podstawowym celem jest przejęcie władzy w szkole.
- Samorząd współdziałający – złożony z uczniów cieszących się autorytetem zarówno rówieśników jak i grona pedagogicznego. Jest ukierunkowany na realizację zadań, widzi potrzebę współdziałania z dorosłymi pracownikami szkoły oraz czuje się współodpowiedzialny za wszystko, co dzieje się w środowisku szkolnym. Takie działanie samorządu jest możliwe dopiero wówczas, gdy wszystkie grupy tworzące lokalne środowisko danej szkoły chcą współpracować w tworzeniu warunków do pełnego rozwoju.

Czy widzisz która z powyższych charakterystyk najbardziej przypomina samorząd uczniowski w Twojej szkole? Super jeśli jest 6, jeśli nie, to być może jest już czas na zmiany?

Rada Szkoły

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Projekt finansowany przez
Unię Europejską w ramach
Europejskiego Funduszu Społecznego

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Zgodnie z Ustawą o systemie oświaty, w każdej szkole powinien zostać powołany Samorząd Uczniowski i Rada Rodziców. Ustawa zachęca również do tworzenia **Rady Szkoły**, która może stanowić najbardziej reprezentatywny i demokratyczny wymiar działalności szkoły, ponieważ skupia w swoim gronie w równym stopniu przedstawiciele grona pedagogicznego, uczniów i rodziców a także dlatego, że posiada bardzo szeroki zakres kompetencji. Pracami Rady Szkoły nie może też kierować dyrektor placówki. Jest ona ciałem najbardziej autonomicznym, współpracującym blisko ze wszystkimi podmiotami społeczności szkolnej.

Kwestia składu Rady Szkoły jest jednym z bardziej dyskusyjnych zagadnień.

Przed wszystkim dotyczy to reprezentacji młodzieży gdyż w polskiej szkole przyzwyczailiśmy się, że od rządu są dorośli. Tymczasem w dobrze zorganizowanej radzie szkoły uczniowie mają 1/3 głosów!

Art. 52 ust. 2 ustawy o Radzie Szkoły

W skład rady wchodzi w równej liczbie nauczyciele wybrani przez ogół nauczycieli, rodzice wybrani przez ogół rodziców oraz uczniowie wybrani przez ogół uczniów.

Rada szkoły ma prawo uczestniczenia w:

- a) uchwalaniu statutu szkoły
 - b) współdecydowaniu o wydatkach
 - c) występowaniu z wnioskami o ocenę działalności szkoły (dyrektora lub nauczycieli) do organu sprawującego nadzór pedagogiczny
 - d) opiniowaniu planu pracy szkoły, innowacji pedagogicznych i innych spraw istotnych dla funkcjonowania danej placówki,
 - e) ocenianiu stanu szkoły
 - f) wnioskowaniu u dyrektora, organu prowadzącego szkołę czy wojewódzkiej rady oświatowej w sprawach organizacji zajęć pozalekcyjnych i przedmiotów nadobowiązkowych.
- Ponadto, w celu wspierania szkoły, Rada może gromadzić fundusze.

Rzecznik Praw Ucznia

RPU jest ustawodawczym organem władzy powołanym do ochrony uczniów, ich wolności i praw zagwarantowanych w dokumentach międzynarodowych i aktach prawnych wydanych przez polski Sejm oraz Ministerstwo Edukacji Narodowej (możesz się z nimi zapoznać w tych materiałach).

Rzecznik dba o prawa uczniów w szkole. Wybierany jest demokratycznie przez uczniów spośród nauczycieli, którzy cieszą się ich wyjątkowym zaufaniem i ma wśród nich autorytet. Jest urzędem kadencyjnym.

Podczas sytuacji konfliktowych Rzecznik podejmuje mediacje pomiędzy samymi uczniami oraz, przede wszystkim, między uczniami i nauczycielami. Reprezentuje też Szkołę na zewnątrz w sprawach przestrzegania praw ucznia.

Ponieważ nie mamy jednolitego dokumentu określającego prawa ucznia. dokumenty, które w państwie prawa powinny być przestrzegane i na które może powoływać się Rzecznik to: Konstytucja RP, kodeks cywilny, kodeks karny, Ustawy o systemie oświaty, statut szkoły, przepisy dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy, Konwencja o ochronie praw człowieka i

podstawowych wolności, Konwencja o prawach dziecka (obejmuje prawa osób poniżej 18 roku życia).

Obowiązki Rzecznika Praw Ucznia:

- przestrzeganie praw ucznia
- rozwijanie zainteresowań uczniów
- rozwiązywanie problemów uczniów
- współpraca z innymi organizacjami

Uprawnienia Rzecznika Praw Ucznia:

- rozpatrywanie wpływających skarg
- samodzielność w ich badaniu
- wydawanie poleceń zgodnych z normami

Wszystkie informacje uzyskane przez Rzecznika stanowią tajemnicę służbową

Rada Rodziców

Dużym wsparciem dla szkoły, uczniów ale również i samych rodziców są dobrze zorganizowane Rady Rodziców. Muszą jednak działać w nich osoby, które mogą na rzecz szkoły poświęcić swój czas.

Podstawową formą działania są tzw. trójki klasowe. Drugą, pełniejszą pod względem stanu i kompetencji, ustawowo zagwarantowaną formą działania Rodziców w szkole jest Rada Rodziców. Jest to ciało kolegialne, reprezentujące zbiorowy interes rodziców, wybrane w demokratycznych wyborach.

Rada Rodziców nie jest władzą dla rodziców tylko jej przedstawicielstwem.

Jej sposób działania polega na negocjacjach, inicjowaniu zmian, pomocy i doradztwie a aktywność przyczynia się do podniesienia jakości kształcenia i wychowania w szkole.

Działanie rady rodziców regulują dwa główne akty prawne dotyczące edukacji:

- ustawa o systemie oświaty (Dz.U z 2004r., Nr 256, poz. 2572
- ustawa z dnia 26 stycznia 1982r. Karta Nauczyciela, której tekst jednolity został opublikowany w 2006r. w Dzienniku Ustaw Nr 97, poz. 674.

Rada Rodziców ma szerokie uprawnienia, może m.in.:

- wnioskować do odpowiednich organów we wszystkich sprawach szkoły,
- uchylać w porozumieniu z Radą Pedagogiczną programu wychowawczego i programu profilaktyki szkoły,
- opiniować programy nauczania i zestaw podręczników oraz wprowadzanie dodatkowych zajęć edukacyjnych,
- ustalać z dyrektorem obowiązku lub braku obowiązku noszenia stroju szkolnego i ustalanie ich wzoru,

- opiniować programy poprawy efektywności kształcenia lub wychowania, jeśli w wyniku sprawowania nadzoru kuratorium oświaty zaleciło dyrektorowi opracowanie takiego programu;
- opiniować ocenę dorobku zawodowego nauczyciela a nawet wnioskować o ocenę pracy nauczyciela,
- opiniować projekt planu finansowego szkoły,
- gromadzić fundusze z dobrowolnych składek rodziców oraz innych źródeł i wydatkować je zgodnie z regulaminem,
- przekazywać środki na różne działania szkoły.

Zapisy mają ogólnikowy charakter i nie określają wszystkich zasad działania więc społeczności rodziców mają duże pole do popisu.

MODUŁ III

Przykłady dobrych praktyk samorządowych, szkolnych oraz inicjatyw lokalnych i ponadlokalnych

Samorząd Uczniowski jest organizacją uczniów dla uczniów i to uczniowie powinni decydować jakimi sprawami samorząd będzie się zajmował.

Pole działania jest olbrzymie i można je zamknąć w stwierdzeniu, że „co nie jest zabronione przez prawo - jest dozwolone”.

PROPOZYCJE DZIAŁAŃ PROJEKTOWYCH DLA SAMORZĄDU UCZNIOWSKIEGO

Na początek, nim zaczniesz swoją szerszą działalność, rozeznaj się w szkolnej sytuacji i na przykład zaproponuj uczniom ankietę . pt; "Samorząd w naszej szkole" – niech odpowiedzą w niej na pytania o miejsce samorządu w rzeczywistości szkolnej, wyobrażenia jak powinien działać i czym powinien się zajmować.

Omów jej wyniki ze wszystkimi zainteresowanymi. Mogą to być np. przedstawiciele wszystkich klas, grona pedagogicznego, dyrekcji. Opublikuj wyniki (np. w gazecie szkolnej czy choćby okolicznościowej, na szkolnych stronach www), zorganizuj debatę na ten temat.

Co można zawrzeć w ankiecie:

- pytania diagnozujące sytuację, czyli jak funkcjonuje samorząd w naszej szkole
- zapytać o mocne i słabe strony działalności samorządu uczniowskiego
- wymienić sprawy, którymi może zająć się samorząd uczniowski
- zaproponować formy działania
- ocenę przydatności samorządu w rozwiązywaniu problemów uczniów
- wskazówki do ordynacji wyborczej
- wskazać cechy charakteru które pomagają bądź przeszkadzają w pełnieniu funkcji w zarządzie samorządu uczniowskiego

Możesz także przeprowadzić szkolną akcję popularyzatorską pt:

„Jakie sprawy samorząd mógłby załatwić lepiej niż ktokolwiek inny” czy też akcję informacyjną pn: "Co może samorząd uczniowski zgodnie z obowiązującym prawem".

To są zadania na początek. Pozwolą nam zdiagnozować sytuację, określić jakie zmiany należy poczynić bądź by udoskonalili prace Samorządu Uczniowskiego.

12

Stworzą platformę współpracy i być może zachęcą innych do działania gdyż zobaczą sens swojej pracy.

Należy także, jak przy realizacji każdego przedsięwzięcia, poszukać sojuszników, czyli osób, do których można się zwrócić o pomoc lub zaprosić do współpracy. Wskazać także potrzebne środki techniczne, fundusze itp.

Propozycje działań samorządu uczniowskiego:

Zwróć uwagę, że mają one charakter który możemy ograniczyć tylko do obszaru szkoły ale również mogą mieć charakter ponadszkolny, zarówno lokalny jak i ponadlokalny. Możemy je też podzielić na szereg obszarów/sekcji:

- a) kulturalno – oświatowa, np. organizowanie imprez okolicznościowych: świąt, otrzęsin, akademii, bali, dyskotek i zabaw, otwartych dni szkoły, pikników, prowadzenie gazety szkolnej, popularyzowanie kultury, porządkowanie miejsc pamięci.
- b) organizacyjno – prawna, np. współpraca przy opracowywaniu Statutu Szkoły, regulaminów, działalność w Radzie szkoły, współpraca z dyrekcją i gronem pedagogicznym, organizacja wyborów do samorządu uczniowskiego
- c) społeczno – charytatywna, opiekuńcza np. pomaganie potrzebującym, uczestnictwo w ogólnopolskich akcjach jak: WOŚP, Góra Grosza, Pajacyk, Szlachetna Paczka i inne. Organizacja loterii i zbiórek, współpraca z organizacjami wolontariackimi jak PAH itp. praca na rzecz dzieci, np. w domach dziecka, bibliotekach - czytanie bajek.
- d) ekologiczna – organizowanie obchodów Dnia Ziemi, Wody, sprzątanía Świata itp., współpraca z organizacjami proekologicznymi jak Klub Gaja, Greenpeace, Viva itp., opracowanie długofalowego, szkolnego programu ochrony środowiska na temat oszczędności wody, energii, segregacji śmieci itp. kształtowanie empatycznej postawy wobec zwierząt – współpraca ze schroniskiem , ochrona kotów zimą, przestrzeganie ustawy o ochronie zwierząt, sadzenie drzew itp.
- e) sportowa – propagująca zdrowy tryb życia („Dzień zdrowia”), współpraca z nauczycielami w-f: organizowanie Klubu Kibica, organizowanie konkursów między klasami, organizowanie sportowych rozgrywek między klasami, itp.
- f) organizacyjna – działająca na rzecz społeczności szkolnej w różnych wymiarach: zbieranie opinii uczniów, powołanie komisji/skrzynki skarg i analiza ich, wspieranie inicjatyw uczniowskich, organizowanie konkursów. Utrzymywanie kontaktów z dyrekcją i pracownikami szkoły: nauczycielami, administracją a także rodzicami i absolwentami szkoły poprzez regularne spotkania, wywiady, przesyłanie gazety szkolnej, organizację uroczystych dni czy uczestnictwo w pracach Rady Szkoły

g) obywatelska –organizacja wyborów:szkolnych jak i symulacji parlamentarnych i innych, przygotowywanie debat (politycznych i społecznych)
współpraca z władzami lokalnymi i organizacjami międzynarodowymi jak: CARE, UNICEF, Międzynarodowy Czerwony Krzyż, Amnesty International, Viva, czy w zakresie edukacji globalnej (np. zbiórka pieniędzy na szkoły w krajach rozwijających się, studnie w Sudanie, itp.).
Kontakty z innymi szkołami.

Oczywiście, w ramach własnego samorządu uczniowskiego można stworzyć własne obszary działania. Powyższe są tylko inspiracją.

MODUŁ IV

Projektowanie działań promujących/rozwijających postawę obywatelską, jako przygotowanie do życia w społeczeństwie obywatelskim.

Szereg inicjatyw i konkretnych projektów, które możesz zrealizować w różnych sferach poprzez samorząd Uczniowski, inspiracje znajdziesz na wielu stronach www.

Poniżej kilka z nich

www.ceo.org.pl

www.rownacszanse.pl

<http://www.projects-abroad.pl/>

www.pah.org.pl

www.sprawiedliwyhandel.pl

www.tewp.org.pl

www.amnesty.org.pl

www.unicef.pl

Pierwszy krok w działaniu obywatelskim, czyli demokratyczne wybory szkolne.

By w pełni zrozumieć i poczuć istotę samorządności i ducha obywatelskiego, oraz by przekonać się że społeczność uczniowska może podejmować samodzielne decyzje a także mieć wpływ na to co się dzieje wokół, uczniowie szkoły powinni dokonać wolnych wyborów do samorządu uczniowskiego. Ponieważ wówczas, poprzez własne działania obywatelskie, poczują się potrzebni i odpowiedzialni. Także tylko w ten sposób mogą nauczyć się współdziałać w grupie, identyfikować się z nią, przyjmować odpowiedzialność za siebie i innych.

Ponadto wybrane zostaną te osoby, które rzeczywiście chcą działać na rzecz ogółu. Niezmiernie ważna jest też swoista praktyka demokratyczna przygotowująca do wyborów w dorosłym życiu. Ponadto działalność społeczna na poziomie szkolnym wyzwala inicjatywę własną, a także kształtuje aktywną i bardziej empatyczną postawę w przyszłym, dorosłym już życiu.

By poczuć się odpowiedzialnym współgospodarzem, by poznać mechanizmy walki wyborczej i jej efekty, by rozumieć potrzeby i oczekiwania innych (społeczności) oraz by na nauczyć się tworzyć ramy programów wyborczych, dobrze jest się uczyć poprzez demokratyczne wybory samorządowe i aktywną działalność w organach samorządu uczniowskiego.

Przed wyborami szkolnymi warto też zajrzeć do Ustawy o ordynacji wyborczej i przejrzeć przykładowe materiały promocyjne i ulotki różnych ugrupowań,

Przydatne strony internetowe: www.pkw.gov.pl, www.prizmat.pl, www.wybory.com.pl, www.gimnazum.pl, www.liecum.pl

Realizacja przedsięwzięcia:

1. Wprowadzenie do tematu – wyjaśnienie istoty samorządności
2. Rozpoznanie faktycznej sytuacji i diagnoza, czyli jak działa nasz samorząd szkolny – materiał pomocniczy (ankieta) oraz odwołanie się do „Białej Księgi Młodzieży” (http://europa.eu/legislation_summaries/education_training_youth/youth/c11055_pl.htm)
3. Praca nad tekstami ordynacji wyborczych do parlamentu i wyborów samorządowych (odpowiednimi fragmentami dotyczącymi określonego zadania) – podział na 4 grupy, wg następującego schematu:

I grupa - przygotowanie szkolnej ordynacji wyborczej – stworzenie wstępnego projektu szkolnych wyborów – ustalenie procedur i kart do głosowania

II grupa – przygotowanie zasad kampanii wyborczej – zasad prawnych i regulaminu pt: Precz z czarnym PR

III grupa – przygotowanie regulaminu szkolnej komisji wyborczej, wg demokratycznych zasad wyborczych

IV grupa – przygotowanie struktury ramowej organów i agend samorządu uczniowskiego na zasadach kolegialności, kadencyjności, odpowiedzialności i podziału kompetencji

4. Prezentacja efektów pracy (np. w postaci symulacji) oraz uzgodnienie standardów szkolnej demokracji – stworzenie jednej z fundamentalnych zasad młodego demokracji, może jako punkt wyjścia dla szerszej inicjatywy

Edukacja europejska – aktywności proeuropejskie

Projekt "Poznaj swoich sąsiadów"

Przedsięwzięcie można zrealizować w różnorodnej formule: konkursu wiedzy, prezentacji, wystawy tematycznej uwzględniającej różny poziom wiedzy i możliwości uczestników, biegu przełajowego z przeszkodami w postaci rozwiązywania zadań, festynu europejskiego. Można też znaczną część tych pomysłów połączyć w integralną całość.

Sposób realizacji:

- Proponujemy na początek cykl specjalistycznych szkoleń dla uczniów i nauczycieli, dotyczących rozszerzenia wiedzy na temat Unii Europejskiej i sąsiadów obwodu oraz sposobu realizacji przedsięwzięcia metodą projektu. Szkolenia mają na celu poszerzenie wiedzy młodzieży na te tematy dotyczące problematyki europejskiej, którymi uczniowie będą szczególnie zainteresowani oraz wyposażenie w umiejętności pozwalające na realizację celu.
- Przygotowanie modelu prezentacji przedsięwzięcia, czyli wybór najlepszych inicjatyw
- Powołanie komitetu organizacyjnego i stworzenie harmonogramu przedsięwzięcia.

- Zorganizowanie stoisk informacyjnych na temat Polski, Litwy, Łotwy, Estonii i Unii Europejskiej zrealizowanych w grupach losowych.
- Organizacja biegu przełajowego zakończonego „Piknikiem Europejskim” dla grup młodzieży ze szkół gimnazjalnych, których zadaniem będzie jak najszybsze dotarcie do wyznaczonego celu rozwiązując po drodze zagadki i odpowiadając na pytania związane z problematyką

„Moje konsumenckie ABC”

Kampanię edukacji konsumenckiej skierowanej do dzieci i młodzieży. Niezbędne informacje znajdziesz na stronie

www.konsumenckieabc.pl

oraz

www.uokik.gov.pl

www.federacja-konsumentow.org.pl

"Wokół szkolnej samorządności, czyli projekty działań Samorządu Uczniowskiego na przykładzie Roku Korczakowskiego"

<http://2012korczak.pl/>

<http://www.przystanekkorczak.pl/>

i inne poświęcone Januszowi Korczakowi.

Warto też śledzić sama ideę, która co roku podkreśla ważne postaci i wydarzenia z polskiej historii – mamy wówczas okazję do popularyzacji ich we własnej szkole i możemy liczyć na wsparcie ze strony odpowiednich instytucji.

W ramach edukacji globalnej

Tydzień Edukacji Globalnej (co roku w listopadzie) jest bardzo dobrą okazją by nie tylko zwrócić uwagę innym młodym ludziom na różnorodne problemy otaczającego świata, ale również uświadomić im także iż są jego ważną częścią i mogą wpływać na jego jakość w wielu wymiarach, przekraczać bariery i tworzyć jego nowe wymiary.

„DZIEŃ JĘZYKÓW OBCYCH”

organizacja przedsięwzięcia: podział ról wg języków uczonych w szkole

przygotowanie przepisów kulinarnych poszczególnych narodów

przygotowanie potraw kuchni: angielskiej, francuskiej, niemieckiej, rosyjskiej

przygotowanie programu artystycznego

sprzedaż potraw wśród członków szkolnej społeczności

Przeznaczenie funduszy na ważny cel – np. naukę dziecka w Afryce

„CZYM SIĘ RÓŻNIMY” - przygotowanie filmu przez uczniów –

uczniowie, autorzy scenariusza i realizatorzy filmu wykorzystali wizerunek własnej szkoły oraz materiały uzyskane od zakonu Ojców Franciszkanów z Gdyni na temat szkoły afrykańskiej dla przedstawienia prawdziwej przepaści pomiędzy szansami polskich uczniów i ich afrykańskich kolegów

Film ma stać się przyczynkiem do dyskusji o szansach cywilizacyjnych pokolenia młodych Europejczyków a uczniami z Afryki

„SPRAWIEDLIWY HANDEL” Sprawiedliwy handel (Fair trade) – możemy się włączyć w międzynarodowy ruch konsumentów który ma na celu pomoc w rozwoju dla drobnych wytwórców z krajów rozwijających się. Na stronie www.sprawiedliwyhandel.pl i podobnych znajdziemy szereg propozycji jak to zrobić.

„JESTEM WOLONTARIUSZEM” – możemy zachęcić młodzież do działania na rzecz innych, zorganizować spotkania z wolontariuszami, wskazać organizacje wolontariackie, zapoznać ze stronami internetowymi, założyć w szkole Koło Wolontariusza. (www.tojestwolontariat.pl)